Professzor ref-rektor-tényben

— Szilárd János az Apáthy kollégiumban —

Közéletünk — hál' Istennek, bár valószínűleg ezért nem őt illeti — egyre nyilvánosabbá válik. Legalábbis erre mutat, hogy egyre többet, több emberi dolgot tudunk meg „felelős vezetőkről". Olyan „magas állású" tisztviselőkről, akik jó ideig nem voltak egyebek, mint beosztásuk anyagi formái, emblematikus, „arc nélküli emberek", titkárok, elnökök. Abban az országban, ahol egy miniszter vagy egy miniszterelnök-helyettes magánéletet élhet a képernyőn, talán nincs messze az idő, amikor a főtitkár is nyilvárosan száll csatába. (No persze nem politikai ütközetre gondolok, csak mondjuk egy sakkpartira.)

Persze ez az eljárás nem veszélyek nélküli. Egy vezető beosztásnak mindig van jellege, vannak viselkedési sémái. Ám ha valakinek az igazgatói vagy elnöki tiszthez tartozó fogódzók nélkül kellene megnyilatkoznia, rögtön kiderülhetne jó néhány dolog. Például az, hogy az illető tud-e egyáltalán magánemberként beszélni, egyáltalán van-e saját arca, egyénisége?

*

Dr. Szilárd János egyetemi tanár, a SZOTE rektora, az Apáthy kollégium vendégeként találkozott a hallgatókkal. Már a beszélgetés elején kiderült, *van* egyénisége, és képes elszakadni a rektori image-tól. Közvetlenül és természetesen beszélt gyerekkoráról. Apjáról, aki falusi orvos volt, gyrmekkori gyógyító szenvedélyéről. Leszakadt kezű macikról, akiket ő, a kis sebész természetesen összevarrt. Beszélt pályakezdéséről, s arról is, hogy miért épp az ideg- és elmegyógyászatot választotta szakterületéül. „Végre egy terület, ahol bejön a beteg, és nem tudom, hogy mi baja van, hanem törni kell a fejemet!... A szülészetről hamar letettem. Nem azért, mintha idegenkednék a pénzkereséstől, hanem mert elég rossz a kézügyességem."

Elmondta, hogy eddig háromszor volt párttitkár a SZOTE-n, az 50-es, a 60-as és 80-as években. „Nem tudom, legközelebb mikor leszek?"

Kifejtette véleményét az egyetemi orvosképzésről is. Szerinte alapvető probléma, hogy nagy a szakadék az elméleti és a gyakorlati tárgyak között. Némely alapozó tárgyak aránya túl magas, és sok a töltelléktárgy is (honvédelem, történelem). A klinikai tárgyak oktatása lenne a legfontosabb, a SZOTE kórházai azonban szinte elviselhetetlenül túlzsúfoltak, a klinikai oktatás helyzete megoldatlan. Az is paradoxon, hogy *szuperspecializált* szakemberek *általános* orvosokat képeznek.

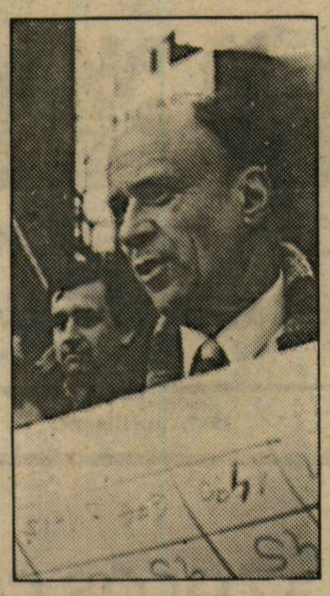

A rektor a legutóbbi tortúra résztvevőjeként (Fotó: Székely A.)

A professzor ezután szűkebb kutatási területéről beszélt. Kifogásolta, hogy pszichiátria oktatása sehol sem kielégítő. A körzeti orvosok szerint betegeiknek 20—60%-a pszichiátriai esetnek számít. Ennek fényében sokkal nagyobb súllyal kellene tanítani az egyetemeken az elmegyógyászatot. Szilárd professzor foglalkozik orvosetikai kérdésekkel és az igazságügyi orvosszakértés problémáival is. „Szeretek krimiket olvasni. Előfordult már, hogy egy bűnügyben nem orvosi, hanem kriminalisztikai, logikai megoldást találtam."

„Mit olvas még, milyen zenét hallgat szívesen?" — kérdezték a hallgatók.

„Irigylem azokat, akik tudnak éjszaka olvasni — válaszolta a rektor —, nekem sajnos nagyon sok, 10—11 órai alvásra van szükségem, ezért keveset tudok a szépirodalommal foglalkozni. Hosszú művekhez nincs türelmem, a modern regényeket is csak átfutom. A zenében a dallamosságot szeretem. Kedvencem a spanyol gitármuzsika, a görög zene, és a klasszikus opera, de a XX. sz.-i zenét nemigen kedvelem."

*

A *rektor* ült le velünk beszélgetni — ám aki két óra múlva fölkelt, már Szilárd János volt. Egy orvos, egy közéleti ember, egy férfi, aki a jelenlevők számára ezután nem csupán az egyetem vezetője, nem csupán egy tisztség viselője lesz, hanem hús-vér ember, valaki közülünk.

— máás —

Stúdiós és sajtótábor Szegeden

A tavalyi év őszéhez hasonlóan idén is Szegeden rendezte meg a KISZ KB Egyetemi- és Főiskola Tanácsa a felsőoktatási intézmények stúdiósainak és az intézményi kari, és hivatalos lapok újságíróinak táborát.

Az *április 5—9.* között Szegeden munkálkodó hallgatók naponta készítettek egy-egy lapszámot, illetve stúdiós műsort. Az ott megjelent írások közül a szerintünk legérdekesebbek közlésére vállalkozunk összeállításunkkal, melyet következő lapszámunkban is folytatunk.

Különvélemény

Csend a Tiszatájon

„Vannak esetek, amikor a csend is, a hallgatás is nagyon beszédes lehet." — írja Kaposi Márton, a hírhedtté vált folyóirat, a Tiszatáj új főszerkesztője. Az objektív és szubjektív nehézségektől megtépázott kollektív szerkesztőségi szándék itt olyan drámai fordulatot vesz a bevezetőben, mely a maga helyén valóban megnyerő, jogos. A folyóirat ügye körüli hallgatás és hallgattatás azonban nem lehet járható út, csak egyike azoknak a „választott vagy kikényszerített félmegoldásoknak", melyekre Kaposi Márton más helyen utal.

A „jólértesült nagyérdemű" a Tiszatáj ügyével kapcsolatos hivatalos közlemények lerágott csontjaitól már régen a pletykák, suttogások mócsingjához fordult, amit az áldatlan helyzet dobott neki. Az illetékes elvtársak ismét üdvözítőbbnek tartották, ha zárt ajtók mögött tartják a dolgot, s ennek az az eredménye, hogy így is mindenki mindent tud(ni vél), csak nem pontosan, tárgyilagosan. Ez a helyzet zavarkeltésre jó csak, az indulatok így is, úgy is kiélik magukat, bizalmat, hitet, szándékot rontva. Ez az állapot azonban mégis az új szerkesztőségnek a legrosszabb, a folyóirat-mentési erőfeszítéseket csak hátráltatja.

A beszédes hallgatás nem marad sokáig csend...

TESKI TIBOR
(Eger, tanárképző)

Ne szólj szám, nem fáj fejem?

Ha valaki figyelemmel kíséri a mai magyar valóságot, az a múlt évben 1945 óta példátlan esemény tanúja lehetett. 1986 júniusától decemberéig nem jelent meg a Tiszatáj című folyóirat. Hogy mely okok váltották ki ezt a kétségtelenül direkt lépést, a magyar közvélemény nem tudhatta meg. A megjelenő MTI-közlemény, s a néhány cikk különböző orgánumokban a legteljesebb általánosság szintjén maradt, ezzel elindítva egy olyan másodlagos információáramot, mely szükségszerűen vezetett el a legkülönbözőbb álhírek terjedéséhez. A magyar társadalomnak ez a — szűk — rétege, amelyet foglalkoztatnak a közélet problémái, a hivatalos információk nélkül kénytelen volt a különböző másod, harmad, negyed stb. hírek alapján tájékozódni a szüneteltetés okairól. Ez egy olyan felháborodási-tiltakozási hullámot váltott ki, ami, azt hiszem, egyáltalán nem javította a politikai közhangulatot. Különös veszélyt rejt magában, hogy ezek a pletykaszintű információk a vezetést jelölik meg a kialakult helyzet felelősének. Egy olyan társadalomban, amelynek közvetlen jövője nagy részben attól függ, hogy tagjai milyen mértékben bíznak meg a vezetésben, mennyire képesek elfogadni annak gazdasági, politikai programját, kétséges annak a tájékoztatáspolitikának a hatásfoka, amely informálás helyett a hallgatás; választja.

FEITH ZOLTÁN
(Eger, tanárképző)

Elsüllyedt világ

Ahogy a Föld az Özönvízben, Atlantisz a tengerben, Pompeii a vulkáni hamuban veszett el, úgy merültek el letűnt korok, azok emlékei India dzsungelében, Afrika földjében, az Alföld szélfútta homokjában, és az emberek emlékezetében. De ez az eltűnés korántsem teljes, és nagyon sok esetben nem végleges. Hisz máig állnak Egyiptom gúlái, az Akropolisz millióknak bizonyítja a demokrácia építőerejét, az egyre pusztuló romokból rekonstruálni lehet a minden utat magába fogadó Rómát, az ékírásos táblák Gilgames útjáról, a papirusztekercsek Afrika körülhajózásáról számolnak be, az urali sziklarajzok a látvány erejével is állítják, hogy éltek ott elődeink. Tehát a múlt civilizációi mindig hagytak mementót következő koroknak, melyek felkeltették a figyelmet, a kíváncsiságot, táplálták a kincskeresés és a tudás vágyát. Ezek az emlékek nemcsak felidézték a múltat, nemcsak hangulati aláfestői a mindenkori jelennek, hanem sokszor épp a borongós múlt elvetésével sarkallnak tettekre.

Azon kívül, hogy a régmúlt ösztönözhet fontos — politikai célok elérésére, a naszoncélú kincskeresés mellett egyre jobban a tudományos igényű vizsgálat válik társadalmilag elsődlegessé. Persze nemcsak praktikus céllal kutatják a történelmet. Az ember mindig kíváncsi volt az őt körülvevő világra, hogy megismerje szerkezetét, megértse a mozgató törvényszerűségeket. És kit ne sarkallna önvizsgálatra egy romjaiban is csodálatos épület, egy a természeti erők által elpusztított, de ezáltal konzervált római város képe? Hisz ezek láttán rádöbbenünk, hogy „Sic transit gloria mundi".

S mindezek után be kell vallanom, nem filozófiai, legkevésbé mélylélektani elemzés e sorok célja. Pusztán az eltűnt világok kutatását tanuló egyetemi hallgató elmélkedése ez jövendő szakmájával kapcsolatban.

Mégis miért vetődtek fel bennem ezek a gondolatok? Mert a szerkesztőség megkért egy cikk megírására. Örömmel vállaltam, mert kellemes élményeket felidézni, megosztani másokkal jó dolog, s mert sokan nem tudják, hogy az ELTE mellett *Szegeden is folyik* — kisebb megszakításokkal — *régészképzés.* Olyannyira, hogy tíz éve felváltva szervezünk nemzetközi régészeti diákkonferenciákat. A legutóbbiról — Szentesen rendezték — a Szegedi Egyetem is beszámolt.

Nos ennek, a diákköreink között kialakult kapcsolatnak köszönhettem, hogy meghívtak egy általuk szervezett cserekapcsolat „viszontlátogatására". Nyáron hat svájci egyetemista dolgozott magyar régészeti feltárásokon, októberben ugyanennyien mentünk ki egy hónapra, egy ottani ásatásra.

Az indulás előtt a címet és azt tudtuk, hogy egy *neolit cölöpfalut* fogunk ásni, tehát gumicsizmát, esőruhát és meleg öltözetet vigyünk. Munkaeszközt és valamilyen ellátást kaptunk.

A cölöpfalvakról néhány cikket olvasva megtudhattuk, hogy i. e. *negyedik-harmadik* évezredre tehető a keletkezésük, tehát arra az időre, amikor az ott élő vadászó, halászó, gyűjtögető őslakosság, fejlettebb mediterrán népek hatására, úgymond neolitizálódik, azaz a természet puszta kizsákmányolása helyett *termelni kezd.* Növényeket termeszt, állatokat szelídít és tenyészti őket, egyszóval a legősibb parasztmesterséget űzi. Az eddigi pattintott kőeszközök mellett megjelenik a sokkal hatékonyabb, és sokoldalúban használható csiszolt kő. A korra legjellemzőbb tárgy az agyagból készült cserépedény. Az emberek már pont úgy néztek ki mint mi, (Homo sapiens sapiens) bár kicsit alacsonyabbak voltak, 25—35 évig éltek, izmosabbak és szőrösebbek lehettek.

Svájc nyugati felén, a Jura hegység lábainál több folyó és tó nyújt alkalmas helyet megtelepedésre. A legnagyobb belső tó a *neuchateli.* igen közel fekszik az erdővel borított középhegységhez. A védelem és a part menti — földművelésre alkalmas — kevés terület miatt kényszerült a víz szélében cölöpökre építeni a házát az ősember. Sok kis őskori Velence épült ebben az időben.

Honnan tudunk ezekről? 1844-ben nagy szárazság volt, a tavak szintje egy-két méterrel süllyedt, és kibukkantak, láthatóvá váltak az iszap által tartósított cölöpök ezrei. Meglehetősen hamar rájöttek, hogy milyen célra szolgáltak ezek, hisz a tengerészek, utazók rég leírták, hogy Afrikában, Amerikában, az Indonéz szigetvilágban sok helyütt cölöplábakon álló házakban laknak az emberek. Nem volt nehéz tehát az analógiát megtalálni ezek és az újonnan felfedezett maradványok között.

Rögtön megindult az emberek fantáziája a régmúlt emlékei láttán. A romantika korában könnyű volt egész történeteket kitalálni az ilyen életmódot élő emberekről. Ám nemcsak laikusok, fantáziadús piktorok, hanem a tudományos világ is felfigyelt ezekre a településekre, és egyre modernebb technológiával kutatja, vizsgálja, von le következtetéseket, próbálja rekonstruálni leletekből azok használatát, az eszközökből az ősember életmódját, végső soron magát a dolgozó embert.

Budapest—Bécs—Basel. Még két óra és talán a legfranciább kanton székhelyére, Neuchatelbe érkezünk. Az útikönyv szerint 35 000 lakosa van, színház, egyetem, múzeumok, kiállítások, s olyan a forgalom, hogy nagyvárosnak hiszi a látogató. A könyv írójának — úgy véltük több helyen, hogy irodalmi ambícióját próbálja kiélni — ezt a lényegre törő, de eléggé valószínűtlen mondatát is költői képnek, írói fogásnak gondoltuk. Nem vagyunk olyan fiatalok, hogy egy nagy falut, jó, egy kisvárost metropolisznak lássunk.

Megérkeztünk. A lehető maximumot vittük a hátunkon, és bizony jó ideig gyalogoltunk az állomástól a múzeumig, pedig mindkettő a centrum centrumában van. De az egész város kihalt, a ragyogó napsütés ellenére sehol egy lélek, a múzeum zárva. A mellette levő épületben van a város pincéje, szüretről hozták a szőlőt, amiből megkínáltak, s mondták, hogy délről kettőig itt mindenhol ebédidő van, de fél óra múlva mindenki itt lesz, s valóban megjött az ásatásvezető fiatal régész, és megszervezte, hogy az ásatás közelében levő 5—6 szálló közül — mivel meglepetésre nem kocsival érkeztünk — a múzeum mikrobusza a *Hotel du Poissonba* vigyen bennünket.

Még akkor délután tisztelgő látogatáson voltunk az ásatáson, ahol bemutatott minket az ott dolgozóknak, megmutatta hová állunk be holnap, mi is az konkrétan, amit ásunk, milyen leletek kerültek eddig elő. *(Folytatjuk.)*

ISZTL LÁSZLÓ

Tisztelt Operabarátaim!

Örömmel tájékoztatunk mindenkit, aki érdeklődik a műfaj iránt: *operahét lesz városunkban, április 27. és május 4. között.* Szegeden rendezi meg a Művelődési Minisztérium, a Szeged Megyei Városi Tanács, a Magyar Zeneművészek Szövetsége és a Színházművészeti Szövetség operai és zenés színházi szekciója az ország zenés színházainak seregszemléjét. 1974 *(Debrecen)*, 1976 *(Szeged)* és 1984 *(Debrecen)* után negyedszer kerül sor az immár hagyományosnak nevezhető Operafesztiválra.

Az előadások menetrendjéről szerte a városban plakátok tudósítanak. Az április 7-i sajtótájékoztatón azt is elmondták, hogy a fesztivál egyben verseny is. A kritikusokból álló szakmai zsűri díjazni fogja a legjobb produkciót, a legjobb zenekari teljesítményt, kórusokat, a legjobb férfi-, női és epizódalakítást, valamint a legjobb díszlet-, illetve jelmeztervet. Az is újdonság, hogy a találkozón *szakmai tanácskozás is lesz: május 4-én Fodor Géza,* a Magyar Állami Operaház fődramaturgja tart nagy érdeklődéssel várt előadást *A magyarországi operajátszás problémái a szegedi operafesztivál tükrében* címmel, amelyet minden bizonnyal sokszempontú vita fog követni. A találkozó jól fogja szolgálni a társulatok közötti kapcsolattartást, s talán az együttműködést is.

A szervezők minden érdeklődőt szeretettel várnak, néhány előadásra még kaphatók jegyek. Az ő nevükben is jó szórakozást kíván a tudósító:

MÁROK TAMÁS

Tavaszodás

Az idei tavasz meglehetősen későn kopogtatott a tél ajtaján, így a politikai értelemben vett tavaszodást jóval hamarabb érzékelhette az utca embere, mint a természetit. A világpolitikai tavasz Mihail Gorbacsov csomagbontó javaslatával kezdődött, és méltó folytatást nyert Margaret Thatcher moszkvai útjával. A megindult olvadási folyamatot George Schultz külügyminiszter látogatása hivatott betetézni.

A hazai politikát figyelve ilyen látványos tavaszodásról nem beszélhetünk.

Pedig csak így kerülhetjük el azt, hogy például március 15-e ilyen robbanásveszélyes napnak számítson a belpolitikai köztudatban, mint napjainkban. Március 15-én a fiatalok egy, körülbelül 200 fős csoportja külön vált az ünneplő tömegtől — két, nem tervezett felszólalás hatására — és saját véleményét hangoztatva a Bem szoborhoz indult. Karhatalmi erők nem avatkoztak be, bár figyelemmel kísérték az eseményeket. Az eredmény: a 200 fő hamarosan 50 főre apadt. Bebizonyosodott tehát, hogy fölösleges a sok hűhó semmiért. Helyette bizalom kell. Ennek segítségével lehet, sőt kell gyakorolni a demokráciát.

SZIGETI IMRE
(Nyíregyháza, tanárképző)